

## Šach českému králi

V předsíni komnaty louckého opata Jana čekají tři nejvýznačnější konventuálové, převor, magister artium a stařešina sboru, až je přijme.

„Otec Jan se při ranní adorační hodině tvářil velmi tajuplně a starostlivě,“ pravil s úsměvem převor.

„Otěhotněl asi důležitými zvěstmi. Můžeme se těšit, jaké noviny nám prozradí,“ šeptá magister.

Opat je brzy přijal. Jeho obličej je prozářen důstojností a vážností.

„Považuji za příhodné, aby toliko tři nejváženější údové konventu byli zasvěceni do tajemství události, kterou očekávám.“ – Zavázal je nejprísrnějším mlčením a tázal se: „Mozno-li vám, reverendi fratres, uhodnouti, jaká návštěva počtí náš klášter?“

Když napjatě mlčeli, řekl důstojně: „Očekávám vzácnou návštěvu osobností královského a knížecího rodu.“ Zvednul ukazovák pravice: „Přijede k nám do Louky Jeho milost markrabí Jošt!“

Uklonili se. Opat zvedá prst druhý: „Také Jeho výsost rakouský vévoda Albrecht!“

Chvíli se pase s rozkoší na jejich tvářích a zvedá prst třetí:

„Rovněž Jeho veličenstvo uherský král Zikmund! Všichni tři přijedou už zítra. S knížaty přijede ovšem také vybraná družina šlechticů, byť z vážných a diskrétních důvodů jen nepočtená.“

Opat najednou hledí přísně. Dokládá ještě stručně a hrozivě, ukazovák kazatelsky vztyčený: „Kdo jen slůvkem prozradí něco o pobytu Jeho veličenstva a Jejich výsostí v Louce, bude potrestán nejostřejší klausurou s tuhými posty i příslušným pokáráním.“

Zanechal překvapené kanovníky státi v úžase. Spěchá, musí připravit všechno k uvítání vznešených hostů.

Takoví vzácní hosté by si zasloužili, aby k jejich uvítání vzal na sebe pontifikálie – mitru, pastýřskou berlu i prsten, aby tak použil výsady, která milostí papeže Urbana náleží opatům louckým. Ale státnická opatrnost tentokrát přikazuje uvítání neokázalé a tiché. Před příjezdem vladařů dal se přiodít jen neobřadným rouchem opatským.

Den byl prosincový, mrazivý a od severozápadu vál do Podýjí vítr jihlavský, ostrý a sněžný. Obtlostlý a choulostivý opat nařídil, aby mu frater komorník přikryl ramena pláštěm s rounem beránčím. Potom vyšel v čele kanonie pěšky před jižní bránu vstříc hostům.

Tři zasvěcení konventuálové se třáslí rozčilením: Taková pocta klášteru! Přijíždí mocný uherský král, zajisté zítřejší císař. Rakouský vévoda, nazývaný „Div světa“ i moravský markrabí Jošt, mocný ochránce louckého kláštera. – Koruna, hermelín a zlatohlav pod jejich střechou a za jejich stolem!

Ale proští fratres premonstáti netušili, k jakému obřadu je vedou.

Konečně k času polednímu, po staré silnici, kterou podle staré tradice od Vindobony ku hradu Znojem vybudovaly římské legie, objevil se průvod uherského krále a rakouského vévody. Zikmundův průvod byl nepočtený, ale nejmocnější uherští palatinové v stříbře a aksamitu pod vzácnými kožichy mu dodávali lesku. Rakušan přijel s malou družinou rytířů, které vedl hrabě Jan z Hardeka. – Markrabí Jošt se poněkud opozdil cestou z Brna. Jeho příjezd je ohlášen na hodinu polední.

Zikmund, spatřiv z dálky opata a jeho průvod, praví vévodovi s úsměvem:

„Ecce, noster sacerdos magnus, Johannes Lucanus!“

„Jak čas ubíhá,“ vzdychl Albrecht. „Už deset let uplynulo, kdy přijelo Vaše veličenstvo, my i markabata Jošt a Vilém Mišenský do Louky touže cestou a za tímže cílem. Jen s tím rozdílem, že tehdy nás vítal opat Zdeněk a dnes nám kráčí vstříc opat Jan.“

Opat vykročil daleko před průvod kanovníků a řeholníků. Muž zralého věku, protučnělý, ale hbitý, tváří růžových a ducatých, na nich sedí dlouhý, končitý nos, červený od

mrazu. Lichometná, tučná ústa se usmívají nad podbradkem. Rouchy načechráný hodnostář rozprahuje doširoka paže na uvítanou. Žehná vladařům. Potom sklání hlavu tak hluboko, jak mu dovoluje objemné břicho a těžké zimní roucha. Vítá obě knížata pod klášterní pohostinnou střechu. Proud jeho blahořečnění plyne lahodně z úst. Věnoval projevu všechnu kazatelskou péči, oba hosté mluví dokonale latinsky.

Palatinové pomáhají prostydlému králi z koně. Opat Jan vidí Zikmunda poprvé. Stojí před ním muž nejlepšího věku, vznešené postavy, oči měnivé barvy, svědčících o lstivosti a vznětlivosti. Je únavou poněkud skloněn. Nakadeřeně dlouhé vlasy, vysoké čelo a zchytralý pohled. Vysunul pravici z rukavice. Ruka i dlaň je žensky jemná, s dlouhými, tenkými prsty. Lucemburčan byl oděn do širokého a dlouhého pláště, podšitého hranostaji.

Také konvent z dálky prohlíží si hosta a poznává jej. Hle – zde je ten muž, který mluví plyně pěti jazyky, dnes král uherský, zítra vladař český a pozítří Caesar.

Zatímco opat oba obřadně vítá, královy oči za sklopenými řasami hledí k zemi. – Vévoda Albrecht otáčí zrak po zasněžených střechách, po gotických oknech, mocných zdech i pilířích klášterních. Stáří těchto staveb je zajisté vyšší dvou set let. Zeptá se později opata, která huť kamenická budovala tu mohutnou pevnost a znamenitý chrám.

Nejsou tito hosté v Louce poprvé. Už před desíti lety oba zde dleli. To bylo za vladaření opata Zdeňka. Tenkrát Zikmund Albrecht, markrabí Jošt a Vilém Míšenský sjednali zde tajný spolek proti českému králi Václavovi. Opat Zdeněk byl té smlouvě kmotrem. Dnes, ve výročí té dohody přijeli znovu, aby starou smlouvu potvrdili a poradili se o dalších plánech a provedení svých záměrů.

Ačkoliv návštěva jest tak vzácná a důstojná, přece mlčí klášterní zvony. Zájem vladařů velí, aby zůstala světu utajena co nejdiskrétněji.

Opat ještě mluví. Dvořanský úsměv ozařuje s křesťanskou a šťastnou pokorou sytou a vlídnou tvář.

Jen ať dlouho nemluví, jen žádné obřady – touží v duchu nepokojný král. Touží už po teplém krbu a krmi. Ohlíží se netrpělivě kolem sebe.

Opat byl dosti vtipný, aby zbytečně neprodlužoval ceremonii. Ví dobře, že prokřehlí hosté se už těší na hostinný stůl, vyhráté komnaty i odpočinek po cestě tak dlouhé a únavné, jakou podnikli v roční době a pohodě tak nepříznivé. Zvláště Jeho veličenstvo je choulostivý a nerad cestuje v zimě.

Hosté vjeli koňmo na klášterní nádvoří. Čeled' na němou výzvu opatovu se vrhla k družinám, aby obstarali všechny panské potřeby a obsloužila koně. Opat sám s hlavou skloněnou se ujal péče o blaho zeměpánů. Uvádí je do komnat. Tam v mohutných krbech ohnivým žářem sálají smrkové a bukové pařezy, naplňující síně vonným teplem.

Jen na malou chvíli svěřil hosty rukám služebnictva, aby dal sejmuti ze svých ramen těžké rouno a oděl se v domácí úbor opatský. Chce se věnovat plně službě vladařům jako pečlivý hostitel.

Usedli v menší síni hodovní, se čtyřmi vysokými gotickými okny v hlubokých výklencích, obrácených k jihu. Král přivedl s sebou vůdce vojska, Pipu z Ozory a představuje ho opatovi. Oba se vzájemně hluboce klaní. Čekají už jen na markrabího, který je hlášen od blízkých Lechovic a bude zde co nevidět.

Opat s omluvou vyšel, aby jej uvítal. Zatím král, vévoda i vojevůdce, užívající pohodlí, vypravují si o zážitcích z cesty.

Také brněnský markrabí přijel bez obvyklého troubení, téměř jako spiklenec. Sotva se zimou na koni drží ten malý, ale jinak hbitý a houževnatý mužík. Jeho tvář je žlutá, ale chytrá. Je velmi podoben Zikmundovi. Je však nižší, útlejší postavy a bradu má delší, rozevlátou. Přes masku přetvářky jeho chtivost, lačnost moci a slávy je každému zjevná. Prvorozeným synem markrabího Jana lomcuje horečná touha po rozšíření panství a rozmnožení majetku. Tento muž nikdy nebude syt. S vášní se zaplétá daleko do věcí zahraničních. Aby ukojil své

dychtivé a nákladné vášně, pomáhá si z finanční tísně zástavami zeměpanských hradů, nedbaje přísného zákazu v závěti českého krále Karla. Prohání pilně své výběrčí daní.

Přijel z Brna přímo do Louky. Vyhnul se Znojmu, nemilému klášternímu sousedu. Velice mu záleželo, aby se nikdo z města o jeho návštěvě nedověděl. Znojemští by sotva holdovali Jeho veličenstvu a Jeho výsostem.

Konečně tři vladaři, vojevůdce i opat usedli za stůl. Jídelní síň voněla jemnými pokrmy, vínem, pryskyřicí i kadidlem. Zikmund protáhl své údy: „Konečně zas u dobrého stolu.“

Z lahodné šťávy i omastku dýše vůně selete. Je zde také jehněčí, kapoun křepelky. Jemné omáčky a stříbrná štoudev naplněná k okraji kořenitým vínem. Nemluvě o kapru a štice ze žirných klášterních rybníků, jichž je bezpočtu, a pernatcích lesních, k výběru knížecím labužníkům. Vychladlé a hladové žaludky přijímají dychtivě krmí, jakou plodí bohatě česká země. Pohledy i ruce hbitě kmitají po zlatových, růžových a nejšťavnatějších kusech. Uctivý opat potěšením jen září, jak hostím chutná. Batolí se kolem jejich křesel, pilně, ale nevťiravě nabízí nejchutnější kousky, zvláště pečené kvíčaly s lahodným, křehoučkým masíčkem na hrudi. Pěkná hejna kvíčal sídlí v bažinách podyjských, zvláště u Milfroně a Kurovic. Upozorňuje na hrozny z Vrbovce a Ječmeniště. Voní muškátem. Jeho frater sklep mistr je mistrem v umění je uchovat dlouho v původní svěžesti a vůni.

Jídlonoši a sluhové se stříbrnými mísami, s poháry a ručníky se neslušně objevují u stolu a zas mizí jako duchové. Král, zhýčkaný labužník, je spokojen. Pozoruje uznale: Tenhle opat umí hostit.

Když chuť i oči byly krmí ukojeny, hostitel doporučil krátký odpočinek v připravených komnatách. Jeho návrh byl přijat s blahořečením.

Ještě téhož dne po nešpořích zahájil král Zikmund poradu. Odpočívaje v ložnici přemýšlel, kolik může před svými spojenci odkrýti ze svých karet. Už dávno, před desíti roky, vylíhl se v jeho lstivé hlavě záměr, aby sesadil z trůnu krále Václava, rodného bratra. Potom obě koruny, českého království i říšská, samy padnou na jeho hlavu. Ta bez obtíží unese tíži všech tří korun. Deset let hledá usilovně pomocníky v zemích českých i v zahraničí. Dovedl vypadnout, uhnout, ale vždy šel ke svému pojatému cíli. Různou cestou i prostředky se pokoušel uskutečnit smělý plán.

Od uzavření loucké smlouvy uplynulo deset let. Proklatě – zatím jen málo se uskutečnilo z jeho velikých plánů. Dvakrát krále Václava jali, dvakrát jim unikl. Loni ho jal Zikmund vlastní rukou a svěřil do vězeňské péče rakouskému vévodovi. Ale ten generální profous se neosvědčil. Nebyl dbalý. Nedávno jim uletěl vzácný pták z klece, z Vídně do Kutné Hory, vévodovi přímo pod nosem.

Zikmund zuřil, hrozil pěstí. Och – ten ospalec, líný trubec rakouský. Ta beranní tupá leb si věru nezaslouží, aby nosila vévodský diadém. Spolíčkuje Rakušana, vyžene ho z Vídně. On, Zikmund, velmistr všech praktik, nikdy nepochopí, jak ten pošetilý vévoda nechal z vazby uprchnout českého krále.

Tenkrát byl tak rozrušen, že svolal vojenskou radu. Povede proti lehkomyšlnému nedbalci ostrou trestnou válku. Ale zima už hrubě pokročila a utlumila královu pomstychtivou bojovnost. Ale to mu Albrecht ještě zůstal dlužen, to mu ještě zaplatí.

Nyní poplašený vévoda spěchá, aby si udobřil Zikmunda. Slibuje mohutnou vojenskou pomoc proti českému králi.

Nuže – ať se Rakušan zapotí.

Prozatím Zikmund považoval za příhodné ukonejšit bratra Václava. Napsal vlastní rukou a poslal do Prahy list, který dýchal nejnežnější bratrskou láskou a nejvěrnější péčí o jeho blaho.

Nyní v Louce uherský král chce připravit nový vpád do českých zemí.

V komnatě opatově Zikmund před očima knížat spustil hledí přísné královské důstojnosti. Jen pomalu a opatrně odkrývá svou kartu:

„Jeho eminence loucký opat Zdeněk, svaté paměti jako svědek staré úmluvy, je mrtev. Opatuje jeho eminence Jan.“

Na slůvko eminence král položil zvláštní důraz, aby opatu polichotil. V tom slůvku se možná skrývá mnoho, jistě příslib vysoké důstojnosti, možná kardinálského klobouku. Král Zikmund u papeže mnoho může.

Opat se radostí začervenal.

„Je zapotřebí,“ pokračoval král, „aby svým podpisem naši smlouvu potvrdil a nám slíbil, že jako jeho předchůdce půjde v našem podniku věrně s námi. Jedná se toliko o obnovu a doplnění úmluvy staré, kterou s námi před desíti lety pečetil opat Zdeněk. Proto i vy, eminence, položte svůj podpis i pečeť na instrument dohody mezi markrabím, vévodou a námi.“

Opat se hluboce klaní.

„Především musíme žádati od Vašich milostí závazné ujištění, že naše jednání zůstane všem nepovolaným uším skryto. Naše dohoda ponese pečeť přísného tajemství, uložíme si vzájemné hluboké mlčení. Zvláště v městě Znojmě nikdo se nesmí dopídit ničeho o našem pobytu v Louce ani o ujednání.“

Měl k takové připomínce dobrý důvod. Znojmo není dobré město. Dýše v něm duch vzpoury a odboje proti klášteru i markrabímu. Je hrubě nelibým protějškem a sousedem klášteru. Ti měšťané mají s opatem i markrabím staré nevyrovnané účty. Považují Jošta za úskočného dlužníka, právě jako on město. Žijí s vladařem i opatem na válečné noze. Znojmo nepožívá důvěry knížat spiklenců.

Rada městská je odbojná a vzpurná. Už za markrabího Karla se vzbouřila městská láje, řemeslníci a tovaryši a vypudila z radnice všemocné patricije. Řemeslníci si zvolili purkmistra i konšele ze svého středu. Nepomohly ani těžké hrozby markrabího. Duch vzpoury vládne dosud tím městem.

Otec markrabího Jošta, Jan Jindřich, nadal znojemské některými výsadami. Jsou svobodni všech mýt po Čechách i na Moravě. Dovolil jim rozvážet víno vlastní úrody po všech zemích české koruny a čepovati je ve všech městech mimo Prahu. Tak víno znojemské proudivo mocně a svobodně vši zemí a založilo ohnivou důvěru a přichylnost města k markrabímu Janovi. Uctívali svého vladaře jako svatého, střehouce své výsady jako lakomec denáry.

Dobrotivý markrabí zemřel a vlády v zemi moravské se ujali synové Jošt a Prokop. Oba si libují v ustavičných různicích a šrůtkách mezi sebou. Znojemští se přidržují ohnivého a výmluvného Prokopa, který městu dopřává stejně jako jeho otec. Ale Prokop, věren českému králi, byl záludně jat Zikmundem a odvečen do Bratislavy. Vítězný Jošt spěchá, aby Znojemčany poranil na místě nejcitlivějším. Vzpurné město se musí krotit a trestat. Vsunul jim do kožichu protivnou veš.

Podle privilegia krále Jana nesměla se ve Znojmě čepovati žádná cizí vína. Jošt nyní dal louckému klášteru a městečku Šatovu privilegium čepovati svá vína ve Znojmě. To si libovali někteří krčmáři, ale vinaři to nesli jako újmu a hořkou potupu. Markrabí rozmnožil výsady Louky na úkol města: Klášter bude vozit svá vína do Znojma bez jakékoliv překážky, rychtáři a konšelům přísně uložil, aby té klášterní propinace nijak nezkracovali. – Tak padlo jedno vzácné privilegium. Znojmo se přimklo ještě prudčeji k Prokopovi a zůstává mu přes všechny nástrahy věrným. Praví se, že hlavně z prospěchu. Ale ach, netíhne-li často lidské srdce tam, kde kyne prospěch?

Vzpurné město osnuje odvetu. Přestalo Joštovi platit berně. Když vladařské pohružky nepomohly, nařídil markrabí přísně, s hrozbou těžké nemilosti, aby Znojmo složilo na

brněnské radnici čtyřicet kop do rukou špilberského hejtmana Hynka na úhradu svého dluhu. Ale město ovšem nic nesložilo. Neboť kdož by s potěšením a rychle platil berně a dluhy?

Markrabí zas v odvetu zamítl žádost rady, aby jí bylo zachováno patronátní právo k farní škole při sv. Mikuláši.

Ta poutavá a napínavá hra mezi markrabím a odbojným městem ještě pokračuje a nevidět konce. Řekl-li někdo v městě jméno Jošt, slyšel jsi vzápětí hrubé klaní a krev stoupala Znojemčanům do hlavy.

Jak by mohli, Jošt, Zikmund a Rakušan důvěřovati úskočným a zlostným měšťánům?

Promluvil loucký opat:

„Považuji za nejvyšší poctu, že Vaše veličenstvo a Vaše výsosti si vyhlédly náš skromný chudý klášter a moji nepatrnou osobu, aby nás poctili vznešenou důvěrou pro jednání, jež musí světu zůstatí přikryto těžkým kamenem zapomnění.“

„Jako hrob krále Atily,“ usmál se vídeňský vévoda.

Opat přání Jeho veličenstva i výsostí považuje ze nejvyšší odůvodněná a mlčení za nutné. Učinil již některá vhodná opatření.

Král sklonil hlavu a prosí otce Jana, aby přijal hodnost svědka úmluvy a vedl zápis o jednání.

Ten se radostí zardívá: Och, tento suverén dovede být přívětivým, chová úctu k duchovním knížatům. Je docela jiný, než jeho bratr, český král, který jim hrozí trháním jazyků. Právem nosí titul, udělený mu Svatým Otcem: Advocatus ecclesiae. A v chytrosti tomuto panovníkovi není v křesťanském světě rovno.

Rakouský vévoda zvedl zardělý nos:

„Abychom si zajistili poslušnost a mlčení odbojných měšťanů, hodlám využít nepřítomnosti královského hejtmana Hynka z Kunštátu ve Znojmě a ještě dnes za noci vzíti útokem znojemský hrad i město. Vojska v dostatečné síle pod vedením hraběte z Hardeku jsou připravena u Retzu i Hardeku.“

Opat přimhouřil oči, aby zakryl jejich radostný plamen. Ví už o tomto záměru, už dříve se o věci dohodl s vévodou. A jeho ozbrojená čeleď, která zná dobře přechody přes Dyji i slabiny městských hradeb, pomůže Rakušanům při nočním přepadu.

Ale Zikmund se ulekl. Jemu potměšilý vévoda neřekl nic. Úkosem otočil oči zpod víček na bratrance Jošta. Ten však sedí zdánlivě netečně a mlčí. Ti dva se jistě také dohodli. Tím lépe.

Hle, tak příznivého ovzduší král ani nečekal. Zřejmě vévoda nyní projevuje nečekanou horlivost, aby se zavděčil uherskému králi.

Ten dále rozvíjí své záměry:

„Musíme ukončit zmatky, které ustavičně otrásají českými zeměmi. Je nám srdečně líto, že se musíme nevlídně vyjádřit o vladařské správě našeho rodného bratra. Ale opatření, která musí býti brzy provedena, nejsou namířena proti bezpečnosti a blahu českého krále. Nicméně bude patrně nutné zbaviti jej moci a ještě jednou – po třetí – odvézti ze země.“ – Rád by nyní připojil hořkou výtku Rakušan, který tak nedbale vězně hlídal, ale spolkl slovo na jazyku. –

„Je žádoucí, aby se zde dohodli, jaké úkoly a břemena převezmou oudové aliance. Kolem českého krále stále ještě se soustřeďují značné síly, jak obecného lidu, tak žebráckých zemanů a rytířů z Nemanic, jimiž se obklopuje a kteří zasedají v jeho radě. Jakmile bude král Václav sesazen a uvězněn, bude snadné, aby také markrabí Jošt byl zbaven nepohodlného spoluvládce. Ten, náš milý markrabí Prokop, sedí nyní v kobce našeho vězení v Bratislavě. Ať si ještě krátký čas hryže kámen zdi nebo ať si krátí chvíli skládáním žakovských písní nebo vtipných epitafů v latině. Prozatím. Jakmile uzraje náš čas, najde se účinný prostředek, jímž se ho zbavíme. Markrabí Jošt bude bohatým dědicem.“

S úsměvem šlehl okem po vévodovi: „Bud'me klidní, moji přátelé. Bratislavské kobky jsou příhodné, hluboké a jejich zdi pevné, také stráž spolehlivá. Nestalo se, že by z nich vězeň unikl. To jen neopatrným profousům mohl český král uniknout a dokonce dvakrát – jednou z Vildbergu a podruhé z Vídně.“

Vévoda po té jízlivé poznámce se zlostně zarděl, uši a nos zbrunátněly.

Zikmund, těše se z jeho tlumeného hněvu, leje jemný balzám na pobouřené srdce: „Náš milý pan bratr vévoda rakouský obdrží v zástavu jižní Moravu s hrady na levém břehu Dyje a k tomu sličný Nový Hrádek, který náš strýc markrabí Jan Jindřich založil pro své i naše lovecké potěšení.

Král je velkomyslný. Štědře rozdává z cizího. Spěchá, aby hodil udici s návnadou také markrabímu: „Náš věrný spojenec, markrabí, bude správcem nejen Moravy, ale i českého království. Bude ručitelem věrnosti obou starých českých zemí budoucímu římskému císaři.“

„Jímž bude bohdá záhy Jeho veličenstvo král Zikmund,“ dokončil nábožně královu myšlenku bysrť opat Jan. Uklonil se hluboce. Holdoval tak budoucímu vladaři světa.

Ale aj – markrabí – jindy živý, plápolavý a mnohomluvný, po udici tentokrát chtivými pysky nelapl. Sedí zamlklý. Je pohřížen do vlastních myšlenek.

Co kuje? Osnuje vlastní záměry? Nelíbí se mi dnes ten pleticha Jošt – uvažuje mrzutě Zikmund.

„A což náš milý svědek, ctihodný opat a jeho klášter?“ táže se úlisně.

„Och,“ praví pomalu, ale přece jen chtivě opat, „naš klášter je stále ještě chudý. Zbožnosti u lidu není a grošík je věru vzácný.“

Hlas mu lká: „Nechováme přání nezřízených.“

Tři prsty pravé ruky s prstenem se vysunuly v špetku:

„Žádáme pro nás pouze zajištění soudní pravomoci v městě Znojmě. Zítra bude odbojné město v rukou Jeho výsosti rakouského vévody. Právo hrdelní budiž mu odňato a odevzdáno Louce. A po konečném pokoření buřičů, lapků a vojevodů českého krále a markrabího Prokopa, zvláště toho Suchého Čerta Hynka z Jevišovic, požádá náš konvent o zajištění jeho zboží na Jevišovicích, Myslibořicích, Únanově a Rabštejně pro náš chudý klášter.“

Král se usmál. Ví, že opat lže. Zboží klášterní je nepřeborné. Čítá více než sedmdesát nevolných vsí, osad a dvorců. Truhlice jsou plny. Chrám je kryt kamennými taškami. Ornáty jsou protkány perlami, náčiní je nejdrahocennější. Dormitáře a refektáře jsou hojné a rozsáhlé, ambity a sloupové se vyrovnají těm na hradech královských. Ale vysunul se a řekl s majestátní blahovůlí, jakou vždy projevoval, když rozdával z cizího: „Po naplnění bohulibého díla nebude tak nepatrné žádosti Vaší eminence překáženo. Bud'tež vy i konvent kláštera navždy ujištěn naší obzvláštní milostí.“

Opat je králem okouzlen. V proudu vděčnosti praví: „Klášter i jeho opat nabízí Vaším milostem nejen pohostinství, ale všechny své síly a prostředky – přístřeší pro vaše vojska, své zbrojné - a také ovšem peníze. Klášter sice není bohat ...“

Řekl sumu a silně se zarděl. Neboť sotva slovo vyšlo z úst, už lituje svého ukvapeného slibu.

Ale král jej chopil rychle za plnou ruku.

„Váš příslib, otče, bude vložen do úmluvy, kterou neprodleně sepíšeme. Ta smlouva bude mít věčnou platnost a za vaši pomoc si vysloužíte vděčnost svého krále. Po vašich tolarech se nám pojede Moravou a do Prahy hladce a rychle.“

Usmíval se jako lišák, drže hebké prsty pevně na rameni opatově.

Na stole je všechno připraveno. Vzácný holandský pergamen, atrament i čtyři brky. Uherský král diktuje smlouvu. Opat jako svědek píše zápis. Brk jezdí po pergamenu, král opírá ryšavou kozí bradu a diktuje. Vévoda sedí mlčky jako kamenný egyptský bůh. Jošt

zamyšlen a mrzut přičiňuje malé opravy. Opat po každé poznámce Joštově vzhlíží od pergamentu na krále, dožaduje se očima jeho souhlasu.

Ta smlouva věru zapáchala věrolomností a nečestností. U opata, poddaného českého krále, byla zradou. Ale nosům přítomných voněla, slibovala tučné prospěchy. Když přiložili podpisy a pečeti, král si znovu zajišťuje plnou důvěrnost jednání. Zapřísahá kontrabanty, aby smlouvu zapřeli, bude-li třeba. Nikdo z nich, mužů zbožných, nevzpomněl na rybáře Petra, který také za noc zapřel Mistra i společné dílo, než kohout ráno zakokřhal.-

Ale kohoutího výstražného zpěvu tady není třeba se lekat.

Král zaplaven růžovou nadějí prorokuje: „Markrabímu Prokopovi i jeho vojvodům uřízneme hřebeny i zobáky. Prozatím Jeho eminence opat Jan bude svými lidmi bedlivě hlídat toho jevišovického draka i oba bítovské Lichtenburky. Jejich další společníky, Ješka Sokola z Lamberka i oba holštejnské bude pozorovat náš markrabí. Můj žalářník si vzal na starost poetického Prokopa. Ponechte, eminence, tomu jevišovickému bláznovi i jeho zuřivým druhům ještě kratičkou dobu antichambrovat v naší velké hře. Potrvá to opravdu jen chvíli.“

Opat horlivě slibuje: „Moji lidé budou bedlivě všet oči i uši po všech zdech i vratech moravské krajiny.“

Po úspěšné práci dal opat připravit večeři a malé rozptýlení u vína ve večeradle. Král zářil uspokojením. Dnes konečně byla upletena pevná oprátka hrdlu českého krále. – Dávno zapomněl, jak mu kdysi bratr Václav ze všech sil pomáhal k uherské koruně. Když jím lomcuje tužba po české koruně a chtivost moci, nezná bratra. Smlouva je zde! Jednoho dne si z Prahy odveze českého krále a posadí do vězení k jeho milému rádcovi Prokopovi. Och – nikoliv – neuteče mu, jako upláchl ospalému vévodovi. Oddychuje v křesle spokojeně: Bezpečně zakotvíme s naší lodí příštího léta v Praze.

Služebníci vladařů odpočívají po cestě. Dnes hostí opat. Král i vévoda se divili, jak na stlumený hlas zvonce v ruce stolníka nebo číšníka se objevují na stole pečeně, zvěřina, kuřata i víno, jak by je na desku kladli neviditelní duchové. Zikmund, proslulý labužník, zkoumal okem třípyt jihomoravského vína i jeho chuť na zhýčkaném jazyku. Když po třetí z poháru upil, shledal víno z opatských sklepů dobrým.

Potěšený hostitel se rozhlaholil. Velebí víno, které uzrává na podyjských svazích: „Cizincům se zdá tvrdé, ale je kořenité a chutné, božský dar země a slunce. Dávno dříve, než byla založena Louka a hrad Znojem, zakvétala v kraji réva. Podle staré tradice pěstuje se zde už od časů římského císaře Proba. Jeho legionáři učili zdejší domorodce pěstovat révu a tlačit z hroznů vinnou šťávu. To víno chutnal a velebil na znojenském hradě Přemyslovec Bořivoj na slavném svatebním kvasu, když zde pojímal za choť Gerburku, sličnou sestru Leopolda svatého. A když byla založena Louka, daroval klášteru jeho zakladatel kníže Konrád Ota vinice u Dobšic, Popic, Knastu a Sedlešovic. Objevili se i jiní zbožní dárcové: Velmož a rytíř Rudgerus daroval louckému kostelu vinné desátky z hory u Hnánic. Král Přemysl První věnoval nám některé užitky z vinic znojenských.“

Zikmund kývl hlavou. Rozumí dobře vínu. Zná jeho hodnoty i podivuhodné a často potměšilé účinky. Dovede jich znamenitě využít. Několikrát jeho kancléř odnesl od opilého společníka znamenitou listinu s podpisem i pečeti. Sám král nejednou pozvedl číši zdánlivě nepřístupné krasavici a odnesl si trofej Amorovu.

Vévoda už nemohl bez pomoci panošovy vstát a sedě kolísal. Cestou zkřehl. U večeře roztál, ale je unaven a víno jej porazilo. Breptá slova pomalu, po slabikách, až u stolu usnul. Pokojně a hluboce chrápe v křesle. To nikomu nepřekáží, beseda za jeho chrápání se stala jaksí intimnější.

Zato Jošt zůstává čilý a bdělý ve střehu právě jako Zikmund.

Král se mazlil se svými záměry. Vlastní řeč mu byla dnes lahodnější než vinná šťáva. Oči jiskřily. Má ideu hanebnou, ale jemu vlastní a prospěšnou. Pevně ji drží. Provede ji v nejkratším čase. Znovu roztočil události, nikdo je nezastaví v jejich běhu. Požene kolo dějin

silou důvtipu a slibů. Ani český král, ani nějaký Suchý Čert nebo Sokol z Lamberka či jiní rytíři z Nemanic je nezastaví.

Obrací se na Jošta a opata:

„Čeho se můžem nadít od toho jevišovického muže? Je prý to zlostný zeman a tvrdý i zkušený bojovník? Slyším, že jako královský hejtman znojemský pevně stojí při Václavu a Prokopovi? To zajímá jistě našeho Pipu!“

„Ten hrdlořez, lapka a lidožrout? Kníry má arcit' jako galský Vercingetorix a bojovný jest, ale pokoříme jej brzy společnou silou,“ míní markrabí.

„Ale přece?“, naléhá král na opata. Zřejmě mu nepostačuje taková odpověď.

„Nemějte obav, královská milosti. Mám zprávy uspokojivé. Jevišovický spí ve svém doupěti jako jezevec. Chystá svatbu neteře Katruše, rozené ze Mstěnic, s Vokem mladším z Holštejna. Občas strojí s oběma Voky, také s Ješkem Sokolem z Lamberka i jinými druhy divoké hony na Rabštejně na Hrotovicku i někde daleko za Brnem.“

„To rád slyším,“ praví uspokojen král. „Byli jsme vždy bezpečni vaší bdělostí i věrností, milý otče.“

Ale vojvoda Pipa z Ozory není ještě spokojen:

„Ale přece, co se můžem, Vaše eminence, od zbraně a umění toho jevišovského válečníka nadít? Český král mu svěří jistě jako znojenskému hejtmanu obranu jižní Moravy.“

„Inu,“ pravil opat, hladě si rozpačitě bradu, „chrabrý ten loupežník jest. Ale duch svatý v jeho hlavě nesídlí. Také přemírou obrazotvornosti jítě netrpí. Bude se bít dobře, ale jeho prostodušnost se jistě projeví za vedení války.“

Ale opat je opatrný, myslí na vlastní bezpečnost a prospěch kláštera:

„Zajisté slavně zvítězíme. Ovšem naše vojska musí být vybavena náležitými i novými zbraněmi, počtem i silou, důstojnou vysokého vedení, přítomnosti krále, vévody i markrabího.“

Opilý vévoda se probral z dřímot. Ulekl se:

„Vojska? – Vévoda? – Vždyť přece uzavřeli s českým králem mír, který trvá?“ vypouklil oči. Zřejmě zapomněl, jakou před chvílí podepsal smlouvu.

Zikmund odpovídá mrzutě, ale naléhavě. Chápe vévodu za ruku a tiší očima jako had svou kořist:

„Ale milý vévodo, mír přece uzavíráme, aby se v příhodnou chvíli mohl zrušit.“

Vévoda nerozumí, dívá se vyjeveně na opata. Ten vážně přisvědčuje. Vévoda uklidněn znovu usnul.

Král úkosem a s úsměvem pozoruje Rakušana. Hle – tento vévoda bývá jmenován Albrecht Čtvrtý „Div světa“. Která pochlebná a tupá leb vymyslila ten přídomek pro toho ospalce? Jak snadno jej obelstila ta smečka českých žebravých pánů a zemanů, ten Sokol z Lamberka, Hynek z Kunštátu, Aleš a Albrecht z Bítova, Vokové z Holštejna, Lichtenštejn a jiní podobní milci Prokopovi, kteří se spřáhli v koalici, aby osvobodili krále Václava z rukou Rakušana. – Bude mu ještě za jeho nedbalost pykat!

Aby přikryl drobnou a nepříjemnou příhodu, opat velebí králova otce:

„To byl král, který církvi přál především. V dobách odpočinku se modlil na Karlštejně nebo se těšil ostatky světců, uzavřených ve zlatých drahocenných skříňkách. Nebylo nad něj zbožnějšího.“

Zikmund zkoumal hadím okem opata a usmíval se. Tan řeholník jako každý falešný hráč se tváří nadmíru zbožně, jako svatý.

Ale vrací se k výpravě, kterou musí do jara připravit. Hladí ryšavou bradu:

„Vojska, otče, musí být početná. Kolik přivede náš milý vévoda?“

Probudili jej. Vystřízlivěl už z opojení. Báł se hněvu uherského krále, proto byl velkorysý. Slíbil především lid pěší v počtu nejméně dvou tisíc koní. Těžké obléhací praky a



nové válečné instrumenty – děla. Vyhladí tu smečku moravských loupežníků. Překážejí jeho záměrům. Když na ně pomyslí, v jeho vévodské hrudi hoří oheň.

„Vidíte,“ praví král, „vojska nám chybět nebude. Markrabí nám slíbil plný jeden tisíc dobrých mečů.“

Jošt na okamžik zneklidněl. Neslíbil přece nic. Ale má-li něco slíbit, potom nesmí nabídnout mnoho ani málo, aby nepodnítil podezření u Zikmunda, že skrývá vlastní záměry. Budiž tedy, jeden plný tisíc. Však přijde se svými zbrojnými, až jemu ve Znojmě hrozny i jablka dozrají. Očeše si je sám. Jošt mlčí.

„Zatím Vaše eminence pokud možno ještě zpevní klášter, aby nám byl na pochodu ku Praze pevnou oporou. Nedbaje nepohodlí, zajedu do Prahy, abych ukolébal a uspal bdělost českého krále. Ale doma všichni připravíme vojska. Jakmile vesna osuší cesty, budme připraveni k plnému tažení.“

Za tohoto hovoru se náhle rozvinula těžká portiera hodovní síně. Do večeradla vstoupil dveřník a hlásí příchod posla hraběte Jana z Hardeku. Objevil se muž oděný v dlouhý plášť, v plné zbroji, v pancíři a s těžkým mečem po boku. Sděluje Jejich milostem z příkazu vojvody hraběte z Hardeku, že po zuřivé, ale krátké seči vojska Jeho výsosti rakouského vévody vzala bezpečně do svých rukou město i hrad.

Znameníť zpráva! – Král zvedl hlavu a blahopřeje vévodovi.

„Považujeme tento úspěch za první krok našeho příštího tažení.“ Zvedl číši ku počtě zbraní rakouského vévody.

Opat září. – Ale Jošt zneklidněl a jeho špičatá brada se ještě více vysunula. Jeho přípitek byl němý a víno se mu zdálo kyselé.

Když se posel vzdálil, opat ještě jednou prosí, aby cestou do Prahy neopomenuli potrestati jevišovického, oddaného milovníka Prokopova, pána po uši zadluženého, ale věru pyšného a drzého.

„Dali jsme svůj královský slib a slovo plníme. Až podnikneme tu spanilou jízdu Moravou, Jevišovice budou první kořistí. Buřič budiž potrestán. Malou zastávkou na Moravě tažení do Čech se nemůže valně pozdržet.“

Osovali u vína ještě chvíli podrobnosti plánu. Podle přání krále i opatova podrží vévoda pevnou rukou Znojmo až do příchodu válečných sil. Potom společně a rychle pokoří Jevišovice. Hrad pánů z Kunštátu bude rozmetán. Po vytrestání odbojníků vyrazí přes Jihlavu ku Praze, aby sesadili krále slabocha.

Bůhví proč, ale zívající král je ještě zvědav na ty válečníky, s nimiž jeho vojska se mají střetnout: „Co Jan Sokol z Lamberka, spojenec jevišovského?“

Král přivřel oči, napjatě čeká. Ještě teď se mu vylévá žluč, když vzpomene, jaký ten prokletý zuřivec mu loni provedl kousek. Král dal loni, za svého krátkého právcování v české zemi, odvázet z Prahy do Uher zbraně, mnoho těžce naložených vozů. Za noci přepadl tento Jan, alias Ješek Sokol, vozy i vojenský doprovod. Průvodce porubal a všechnu tu výzbroj odvezl do svých doupat na Moravě, na hrady Hobzí a Lamberk. Ten Sokol má na holi Zikmundově už dva vruby. Neboť mnoho škod natropil ten buřič a jeho český lid pánům z Jednoty, věrných Zikmundovi. Pro ty zbraně si on, uherský král, příštího léta přijde, dá lupiče lámat na kole a pověsit. O tom uražený a pohněvaný král ještě promluví, až přijde vhodný čas.

„Ten úkladný loupežník a buřič? Je horší Suchého Čerta,“ odvětil markrabí mrzutě.

„A což Vokové z Holštejna, kteří jistě přispěchají jevišovickému na pomoc?“

Markrabí máchl rukou. Opat krčí rozpačité rameny:

„Vokové jsou oba, otec i syn, strašní plenitelé zboží věrných chráněnců Jeho milosti markrabího Jošta. Vok mladší je nadmíru zbožný, ale jeho zbožnost není na úkor jeho násilnické povaze. Je zajisté také Vašemu veličenstvu známo, kolik církevního zboží Vok Třetí i jeho podařený syn už poplenili. Uchvátili některé zboží kapituly olomoucké, brněnské i

kroměřížské, o plenech u světských pánů, našich věrných přátel, ani nemluvě. Ach – jaké starosti má s nimi matka církev!“

Zikmund zbystřil sluch. Napjatě čekal, co opat ještě poví, usmíval se.

Ale opat zarazil proud své řeči, výmluvná ústa zmlkla.

Král naň hledí po očku – rozumí. Jistě ten neupřímný řeholník neřekne nic o tom, jak podle příkazu papeže Bonifáce Devátého opat Jindřich ze skotského kláštera ve Vídni uvalil na Voka z Holštejna církevní klatbu a na jeho zboží interdikt pro jeho zábory a pleny církevního zboží. Nic nepoví o tom, že teprve nedávno byli oba Vokové zbavení oné exkomunikace, když se na oko káli a uchvácené zboží kapitulám vrátili. – Proč ten opat o exkomunikacích nenáviděných Vokovců nemluví? – Zajisté proto, že sám tento církevní hodnostář i jeho řeholníci jsou mimo církev téměř ustavičně. Vždyť právě nedávno nabyt platnosti nálezu pastorální, podle něhož klášter loucký i jeho opat jsou vyobcováni z církve pro zarputilé zadržování papežského obolu. Je známo, že bez trestu exkomunikace opat Jan komoře papežské neplatí.

Právě dluží Svaté Stoliči slušný peníz, sto zlatých ve zlatě, třicet solidů a šest denárů. Och – jaké strasti má s Loukou Jeho eminence papežský komoří! Nedávno o tom přece Zikmundovi sám komoří kardinál jáhen Konradus vypravoval, jaké má Nejsvětější s louckým opatem trpké a truchlivé zkušenosti. Ale opat Jen není prvním neplatou. Opat Zdeněk nebyl lepší a komořího už bolí prsty od psaní klateb na opaty neplaty. Proto ten pokrytec o exkomunikaci Voka z Holštejna nehovoří.

Pipa z Ozory, pozoruje zvědavost a znepokojení královo, s jakými asi silami a muži bude jim bojovat, pokouší se svého pána uspokojit:

„Líbí-li se Vaším milostem, učiním jako voják závěr z vašich informací, které jsme zde slyšeli, i z našich zpráv o těch odbojnicích, kteří zvedli meč proti třem nejjasnějším korouhvim, stáli po boku markrabího Prokopa a s nimiž se nám bude brzy potýkat. Všichni tři jsou dobří bitci. Jejich válečný lid se loni bil u Prahy i Kutné Hory s našimi zuřivě a směle. Svou vojnu povedou zajisté divoce a pevně v daném směru. Ale bohudík nemají mezi sebou vůdce, kdo by jim ten správný směr určil. Válečnictví už od dob Julia Caesara je složitou vědou a především uměním. A my povedeme válku podle nejdokonalejší taktiky, velikou přesilou a nejnovějšími zbraněmi.“

„Dobře tak. Tedy všechny ty hady na jejich bludné cestě zašlápneme,“ praví Zikmund. „Jejich hnízda rozkotáme a ještě jiný jim podobná.“

Obrací se na opata:

„Jednoho líbezného dne pojedete eminence s námi do Prahy a budete nás tam vy i pražský arcibiskup korunovat na českého krále.“

Opat potěšen se zardívá a přižehňuje:

„Dejž bůh, aby to bylo brzy, Vaše milosti.“

Důvěřuje přívětivému královu rozmaru, znovu se odvážil požádati o zboží jevišovského.

„Nebude zapomenuto vašich zásluh ani věrnosti, milý otče. Ale slyšeli jsme, že vašim komorám chleba ani vína a také omastku nechybí?“

„Zboží našeho kláštera je podle zdání rozsáhlé, ale ve skutečnosti věru chudé. Dary, které věřící klášteru nyní nesou dobrovolně a z přichylnosti, jsou bohumilé, ale bývá jich žalostně málo. Neboť zbožnosti mezi lidmi není a praménky dobročinnosti vysychají.“

„Ale zajisté desátky a dary, vymáhané z poplatných vsí hrozbou a nátlakem, budou bohatší a tučnější? A což důchody z far řádových, propinis a collegiom, jež platí kněží, aby směli podržeti přítelkyni?“ směje se král.

„Klášter nemůže žít o suché kůrce,“ šeptá smutně řeholník. „Musí býti silně vybaven vojensky. Živí velké stádo čeledi i zbrojných. Jsou veliké starosti s opatřením oděvu, zbroje i píce pro koně.“

„Víme dobře,“ usmívá se král, zvedaje se, aby se odebral na lože. „Církev, právě jako král uherský, potřebuje mnoho. Duchovní moc se nemůže nikdy zvednout dost vysoko. Správně říkal Jan z Dražic, poslední biskup pražský: Církev má býti mocná, bohatá, imponující a oslňující. – A to byl moudrý pastýř.“

Když opat ulehl na lože, podle svého zvyku skládal bohu počet z denního konání. A teprv nyní, na posteli před spánkem, si uvědomil, že král – ač jeho díl na zisku měl býti nejtučnější – jemu ani klášteru se nezavázal vlastně k ničemu. Králova ujištění byla sice mnohoznačná a pretektorsky hlaholná. Ale příslib byl jen ústní a proto planý, v úmluvě není psáno nic. Opat se bojí, že ten zlatý ořech, který mu Zikmund se vznešenou blahovůlí hodil, bude bez jádra.

Chytrý jako Ulyxos – ten Zikmund! Nejkřesťanštější lišák! Je příliš lstivý, než aby dovedl být upřímný a srdečný – žehrá nespokojený řeholník. Jeho karta bude asi falešná.

Opat zneklidněl, až se potí. Ale je pozdě. Je s králem spřažen jako starý hříšník se satanášem a nemůže se odpoutat. – Dnes asi neusne.

Král usínal dobře. Těšil se z úspěšného dne. Rozklížená spolupráce je znovu pevně sroubena, úspěch na dosah ruky.

Král, vévoda a markrabí se rozloučili s Loukou. Na mírném návrší nad Oblekovicemi na cestě k rakouské hranici zastavili koně. Obracejí oči zpět a těší se pohledem na sličné Podyjí, ležící před nimi pod popraškem sněhovým. Pipa z Ozoru očima vojáka pozoruje polohu, opevnění a bašty Znojma i Louky. Práví:

„Opravdu dvě silné pěsti. Jen ať Jeho milost vévoda drží město pevně. Opření o Znojmo a opevněnou Louku rozvineme útok Moravou hladce a hbitě. Tyto pevnosti, které čeští králové vybudovali na obranu své země, poslouží tentokrát nám.“

Cestou prostomyslný vévoda velebil opata pro jeho politickou obratnost, uctivý mrav a vysoké vzdělání:

„Opravdu ušlechtilý muž, řečnický nadaný církevní hodnostář, jakých je málo. Jeden z předních mužů moravské země.“

„Je lepší obchodník než politik. Nechutná mi ten řeholník,“ odtušil Zikmund. „Nebude nám snadno ho milovat. Ale potřebujeme ho.“ –